

Алгоритм визначення ренти:

$$R_e = \frac{U \cdot p}{1 + p} \cdot K_1 \cdot K_2;$$

$$R_{k.e.e.} = \frac{R_e}{q_{ek}};$$

$$R_{k.e.e.} = K_e \cdot \frac{q_e}{q_{ek}} \div q_e = R_e \cdot \frac{q_e}{q_e \cdot q_{ek}} = \frac{R_e}{q_{ek}};$$

$$R_{e.e.} = R_e \cdot \frac{q_e}{q_{ek}};$$

$$R_{ek} = R_e \cdot \frac{q_e}{q_{ek}} - R_e = R_e \left(\frac{q_e}{q_{ek}} - 1 \right);$$

$$R_{k.ek} = \left[R_e \left(\frac{q_e}{q_{ek}} - 1 \right) \right] \div q_e;$$

$$R_{k.e} = \frac{R_e}{q_e}.$$

Умовні позначення:

 R_e – рента економічна (диференційна); $R_{k.e.e.}$ – рента капіталізована еколого-економічна; $R_{e.e.}$ – рента щорічна еколого-економічна; R_{ek} – рента щорічна екологічна; $R_{k.e.}$ – рента капіталізована економічна; $R_{k.ek}$ – рента капіталізована екологічна; q_e – коефіцієнт ефективності відтворення в економічній сфері; q_{ek} – коефіцієнт ефективності відтворення в екологічній сфері; U – ціна кінцевого продукту природокористування; p – рентний коефіцієнт; K_1 – вихід продукту природокористування з одиниці природного ресурсу; K_2 – коефіцієнт продуктивності природного ресурсу.

УДК 657.22

Доц. С.І. Лебедевич, к.е.н. – УкрДІТУ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ПОЛОЖЕННЯМИ (СТАНДАРТАМИ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Наводяться особливості формування кошторису витрат та фінансових результатів господарської діяльності підприємства.

Doc. S. Lebedevych. – USUFWT

Features of cost management in book keeping according to the national standards

The peculiarities of expenditures management in accordance with national thesis's (standards) of the accounting.

З 1 січня 2000 р. бухгалтерський облік і звітність в Україні здійснюються за національними положеннями (стандартами) (П(с)БО). Введення їх в дію не лише докорінно змінило систему обліку, але й внесло суттєві зміни в загальну систему управління підприємствами всіх форм власності і видів діяльності, зокрема в управління витратами.

Згідно з діючими П(с)БО 3, 1, 16 витрати підприємств поділяються за видами діяльності. Класифікація видів діяльності підприємств подана на рис. 1. При цьому основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства, і забезпечують основну частку його доходу. Інша операційна діяльність включає реалізацію іноземної валюти, інших оборотних активів, операційну оренду активів, отримання доходів або понесення втрат від операційної курсової різниці, створення резервів сумнівних боргів, отримання грантів і субсидій, уцінку запасів, здійснення досліджень і розробок, отримання або сплату санкцій за господарськими договорами. Операційна діяльність – діяльність, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Рис. 1. Класифікація видів діяльності підприємства

Фінансова діяльність – яка призводить до змін розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства. Інвестиційна діяльність – реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів коштів.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення. Надзвичайна діяльність – або операції, які відрізняються від звичайної діяльності і не відбуваються часто або регулярно.

Зазначене докорінно змінило підхід до формування кошторису витрат підприємства. Схема формування сучасного кошторису витрат на рис. 2. При цьому до складу прямих матеріальних витрат включаються вартість сировини та основних матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. До складу витрат на оплату праці включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт

або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

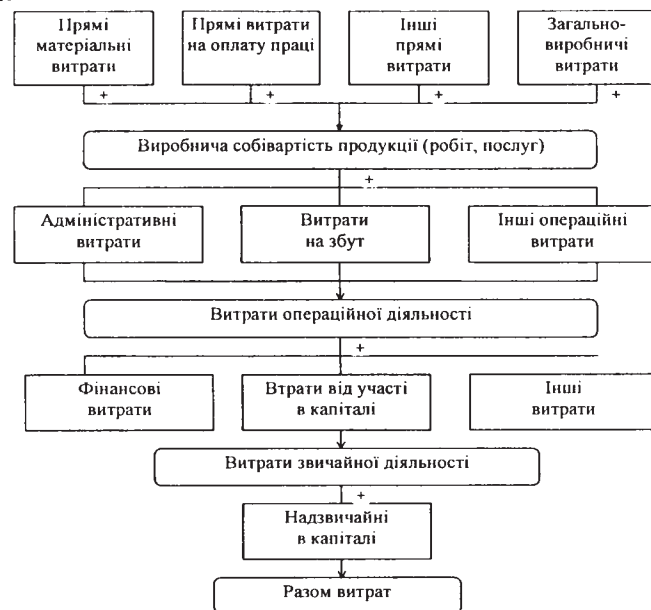

Рис. 2. Схема формування кошторису витрат підприємства

До складу інших прямих витрат включаються всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку.

До складу загальновиробничих витрат включаються: витрати на управління виробництвом; амортизація основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення; витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення; витрати на вдосконалення технології і організації виробництва; витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень; витрати на обслуговування виробничого процесу; витрати на охорону праці, техніку безпеки і охорону навколишнього природного середовища; інші витрати.

До адміністративних витрат відносяться такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством, як загальні корпоративні витрати, витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу, витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання, винагороди за професійні послуги, витрати на зв'язок, амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання, витрати на врегулювання спорів у судових органах, податки, збори та інші пе-

редбачені законодавством обов'язкові платежі, плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, інші витрати загальногосподарського призначення.

Витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів, робіт, послуг), як витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції, витрати на ремонт тари; оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут; витрати на маркетинг, на передпродажну підготовку товарів; витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг; витрати на транспортування, перевалку і страхування готової продукції (товарів), транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору поставки; витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування; інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

До інших операційних витрат включаються витрати на дослідження та розробки, собівартість реалізованої іноземної валюти, собівартість реалізованих виробничих запасів, сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів, втрати від операційної курсової різниці, втрати від знецінення запасів, нестачі і втрати від псування цінностей, визнані штрафи, пені, неустойки, витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення, інші витрати операційної діяльності.

До фінансових витрат належать витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу. Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі.

До складу інших витрат включаються витрати, які виникають під час звичайної діяльності, але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та/або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема собівартість реалізованих фінансових інвестицій, необоротних активів та майнових комплексів, втрати від неопераційних курсових різниць, сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій, витрати на ліквідацію необоротних активів, залишкова вартість ліквідованих необоротних активів, інші витрати звичайної діяльності.

Надзвичайні витрати включаються до фінансової звітності за вирахуванням суми, на яку зменшується податок на прибуток від діяльності підприємства внаслідок збитків від надзвичайних подій.

В результаті змінився і підхід до визначення фінансових результатів діяльності підприємства. Фінансові результати тепер визначають послідовно за кожним видом діяльності. Схема формування фінансових результатів господарської діяльності підприємства подана на рис. 3.

Таким чином, введення в дію національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку не лише докорінно змінило обліково-звітний процес, але й суттєво вплинуло на загальну систему управління кожного підприємства.

Peculiarities of regulation economic activities of forestry production in condition market

Considered of problems mechanism regulation of norm profit on capital of woodtrader. Appraisal contemporary tendencies of profitneers activities state forestry "Lvivlis", "Xmelnick-lis", "Chernigivlis". The article is devoted to the tendencies of transformation of the prices formation system in transitional period.

Управління прибутковістю вітчизняних лісгосподарських підприємств в умовах ринку слід вважати результативним лише при умові, що у процесі отримання доходу враховуються державні інтереси. Виробничий капітал, у складі статутного капіталу, дає їм можливість отримувати госпрозрахунковий прибуток, за рахунок якого здійснюється лісгосподарська діяльність і, загалом, переробка деревини. Державні кошти, виділені у постійне користування і розпорядження у вигляді основних засобів та оборотних коштів, дають змогу держлісгоспам всупереч соціально-екологічним інтересам держави виживати у ринковому середовищі, нехтуючи результативністю лісгосподарської діяльності, при встановленні ціни на деревину.

Показник рентабельності виробничого капіталу як інтегральний показник процесу господарювання дає можливість підприємствам визначитись нормою прибутку на капітал лісгосподарства, і планувати параметри прибуткової зони діяльності, виходячи з її результативності згідно з принципами самофінансування. Тому доцільно спосіб ціноутворення на лісові ресурси поєднати з плануванням, аналізом і контролем рівня узагальнюючих показників діяльності, зокрема, рентабельність виробничого капіталу.

Один із методів розрахунку такси на деревину, яка відпускається на корені (t_p) у країнах з ринковою економікою на основі ринкової ціни, такий:

$$T_p = V \cdot \frac{(K_{осн} + K_{пер}) \cdot P}{100} - (3_z + 3_m),$$

де: V – ринкова ціна 1 м³ деревини; $K_{осн}$ – основний капітал, грн/м³; $K_{пер}$ – обіговий капітал, грн/м³; P – норма прибутку на капітал лісгосподарства, %; $3_z, 3_m$ – витрати лісгосподарства на лісозаготівлю і, відповідно, транспортування 1 м³ деревини, грн.

У вільних цінах, як і раніше, у регульованих, враховується повна собівартість виробництва продукції, але прибуток обчислюється без обмеження рівня рентабельності. Потреба у розрахунках повної собівартості виробництва лісоматеріалів не зникла, а навпаки, зросла, оскільки, повна собівартість виробництва та нормативна рентабельність, як комерційна таємниця, потрібні виробникам для контролю нижньої межі вільних цін. У нормативній рентабельності доцільно враховувати рівень інфляції та тривалість періоду виробництва продукції.

У випадку обмеженого попиту або його відсутності пропонується знижувати з урахуванням ринкової інфраструктури норму рентабельності і повторно розрахувати ціну для нової, меншої суми обсягів виробництва. За нижню межу норми рентабельності доцільно прийняти рівень інфляції за період виробничого

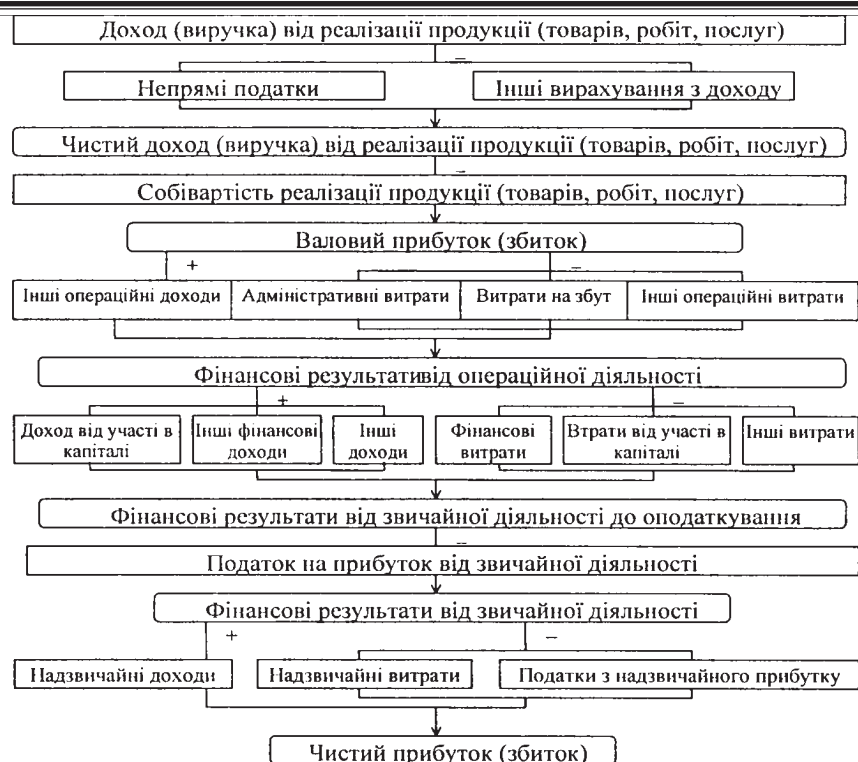

Рис. 3. Схема формування фінансових результатів господарської діяльності підприємства

Література

1. Звіт про фінансові результати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.03.99 р. №87.
2. Звіт про рух грошових коштів: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.03.99 р. №87.
3. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.12.99 р. №318.

УДК 332.025.12: 630*6

Ст. викл. М.Т. Бець, к.е.н. – УкрДЛТУ

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ РИНКУ

Розглядається механізм регулювання норми прибутку на капітал лісгосподарства. Оцінені сучасні тенденції прибутковості діяльності держлісгоспів ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс", "Чернігівліс", пропонується шляхи трансформації системи встановлення ціни на лісоматеріали.